

Nr 283.

Av herr **Johanson** i Stockholm, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 150, angående anslag för bekämpande av arbetslösheten samt lindrande av nöd.]

Bland de sociala problem, vilka för närvarande tilldraga sig ett allmänt intresse, torde depressionen på vårt lands arbetsmarknad och den härigenom uppkomna arbetslösheten utan gensägelse kunna ställas i första rummet. Av verkställda undersökningar framgår, att de arbetslösas antal för närvarande torde uppgå till mellan 50—60 tusen personer. Till denna siffra hava dels de svenska fackförbunden kommit vid en undersökning i januari månad innevarande år, dels även socialstyrelsen genom förfrågan hos samtliga rikets offentliga arbetsförmedlingsanstalter under sistlidne februari månad.

Genom Kungl. Maj:ts proposition, nr 150, av den 4 mars angående anslag för arbetslöshetens bekämpande har riksdagen fått en samlad överblick över utvecklingen på arbetsmarknaden under de senaste åren fram till det bekymrade tillstånd, vari vi nu befinna oss. Ingående delgivas här de metoder som tidigare kommit till användning då det gällt att skydda de av arbetslösheten drabbade, och riktlinjerna uppdragas för den närmaste tiden för arbetet på detta område.

Beträffande de åtgärder som kunna komma till användning äro dessa av trenne slag, nämligen dels igångsättande av ordinarie arbeten från det allmännas sida, dels anordnande av speciella *nödhjulsarbeten*, samt slutligen igångsättande av kontant understödsverksamhet.

Mot själva värdesättningen av dessa olika åtgärder — arbete i första hand, understödsverksamhet i sista — finnes från min sida ingen erinran att göra. Emellertid hade det varit önskligt, om kommunerna i större utsträckning än som skett, kunnat igångsätta *ordinarie arbete*, då

detta vore den utväg som utan tvivel medförde de minsta komplikationerna. Då detta emellertid icke synes vara möjligt, på grund av kommunernas finansiella förhållanden och den rådande kapitalknappheten samt arbetslöshetens omfattning, torde det bli *nödhjälpsarbeten*, som få anses utgöra det effektivaste vapnet för arbetslöshetens bekämpande och de arbetslösas skyddande mot alla de ekonomiska svårigheter av alla slag, som en längre tids arbetslöshet alltid för med sig.

Men då så blir fallet, är det även nödvändigt, att arbetsförhållandena vid de nödhjälpsarbeten, som omförmälas i propositionen, ordnas på ett sådant sätt, att de arbetslösa som skola hjälpas också verkligen kunna sägas bli detta. Att så icke hittills varit fallet, därom vittnar det vitt utgrenade missnöje som förefinnes hos de arbetslösa såväl mot dessa nödhjälpsarbeten, som mot arbetslöshetskommissionens verkställande organ på detta område: *Skogssällskapets statsarbeten*.

Detta missnöje riktar sig i första hand mot de löner, som fastställts för dem, vilka tvingas att här söka anställning. Av propositionen framgår att under det att lönen för december 1920 i medeltal utgjorde 8:65 per dag, så har fr. o. m. 1921 års början lönerna förändrats på så sätt att daglönen vid daglönsarbete satts till fem kronor, vid ackordsarbete till sju kronor, vartill kommer för speciella dyrorter ett tillägg av en krona per dag vid ackordsarbete, samt för familjeförsörjare, ett tillägg av en krona för hustru samt tjugufem öre för varje barn.

De inkomster, som de arbetslösa på detta sätt erhålla, förklara de själva enstämigt vara otillräckliga. Per vecka räknat utgöra de för en icke familjeförsörjare vid daglön 30 kronor, vid ackordsarbete 42 kronor, för en familjeförsörjare med hustru och två barn vid daglönsarbete 39 kronor, vid ackordsarbete 51 kronor, vartill på de speciella dyrorterna kommer vid ackordsarbete ännu en krona per dag, alltså resp. 48 och 57 kronor.

Att med de priser, som alla förnödenheter — trots en konstaterad mindre sänkning under den sista månaden — för närvarande betinga, nödtorftigt kunna förskaffa det minimum av olika varor, som erfordras för en familjs och ett hems sammanhållande, torde för var och en med någon erfarenhet på detta område framstå såsom omöjligt; i varje fall går det icke för sig att under någon längre tid uppehålla en familj med dylika inkomster.

Man förstår därför lätt de oförskyllt arbetslösas belägenhet, då många med utgången av denna månad varit arbetslösa i sex månader. Här och var har man ju också tillgripit den öppna arbetsmarknadens kampmedel, strejker och blockader, för att härigenom få lönerna förbättrade. Enligt

meddelande i dagspressen har detta varit fallet i Uddevalla, Hälsingborg, Borås, Örgryte m. fl. platser, men då sådan påtryckning vid nödhjälpsarbete visat sig resultatlös, står nu de arbetslösas enda hopp till riksdagen, som vid anslagets beviljande till bekämpande av arbetslösheten kan uttala sig för att någon förbättring må komma till stånd i hittills utgående lönebelopp.

Även om den öppna arbetsmarknadens löner ej kunna få ifrågakomma vid *nödhjälpsarbete*, måste man ändock vid lönens fastställande utgå ifrån att den bör så avvägas, att den åtminstone räcker till det nödvändigaste. Utgående från dessa synpunkter torde det få anses motiverat, att den starka nedsättning av lönebeloppen för här ifrågavarande arbete, som vidtogs att gälla fr. o. m. detta års början, nu något modereras, enär den ej kan anses stå i rimlig relation till prisnivåns tillbakagång.

Utom en höjning av lönebeloppen torde landets uppdelande i ännu en dyrortsgrupp utöver de tvenne, som synas kommit till användning vid skogssällskapets statsarbeten, möjliggöra för arbetslöshetskommissionen att bättre avpassa lönerna med hänsyn till levnadskostnaderna på orten.

Vidare synes mig familjetillägget för barnen vara alldeles för obetydligt, varför jag även här hemställer om förhöjning.

Med utgångspunkt från dessa här i korthet angivna synpunkter hemställer jag därför, att följande förändringar måtte komma till stånd beträffande lönerna vid nödhjälpsarbeten som utföras av Skogssällskapets statsarbeten:

	Grupp I pr dag	Grupp II pr dag	Grupp III pr dag	Tillägg för hustru	Tillägg för varje barn	Inkomst pr vecka		
						Grupp I	Grupp II	Grupp III
Icke familjeförsörjare daglön	5:—	6:—	7:—	—	—	30:—	36:—	42:—
» » ackord	7:—	8:—	9:—	—	—	42:—	48:—	54:—
Familjeförsörjare daglön . .	5:—	6:—	7:—	1:—	—: 50	42:—	48:—	54:—
» ackord . .	7:—	8:—	9:—	1:—	—: 50	54:—	60:—	66:—

I ovanstående tabell har räknats med 2 barn i genomsnitt per familj.

Även dessa något förbättrade lönesatser måste betecknas som låga och torde utgöra endast omkring $\frac{2}{3}$ av den öppna arbetsmarknadens löner. Men då ingen kan förutsäga långvarigheten av den rådande depressionsperioden, synes säkerheten bjuda, att man för uthållighetens skull ej påyrkar högre belopp än ovan anförda.

De kontanta understödsbeloppen per dag, som för närvarande med statens bidrag endast utgöra 3 kronor per dag för man och hustru till-

hoppa, måste även anses för låga, och får jag beträffande dessa hänvisa till tidigare avgiven motion härom i andra kammaren nr 89. Under förutsättning att häri gjort yrkande om höjande av statens bidrag från hälften till $\frac{2}{3}$ bifalles, har jag även framfört tanken på att i den nya kungörelse härom, som kommer att utgå, borde intagas stadgande om att arbetslöshetskommissionens medgivande till öppnande av kontant understödsverksamhet inom kommun med bidrag av statsmedel erfordrades. Skulle emellertid en förhöjning av de kontanta understödsbeloppen per dag av någon anledning ej kunna bifallas, synes föredragande departementschefens uttalande på sid. 48 i den kungl. propositionen, att kommunerna skulle påläggas att före igångsättande av direkt understödsverksamhet inhämta medgivande av arbetslöshetskommissionen», ävensom att kommissionen skulle äga, då giltig anledning föreläge, »vägra fortsatt statsbidrag till pågående understödsverksamhet», vara att gå för långt, då en dylik inskränkning under tiden 1914—1920 ej varit gällande. Skall en dylik befogenhet tillerkännas kommissionen, måste statens bidrag höjas till $\frac{2}{3}$, i annat fall hemställer jag, att ingen ändring sker i den ordning som nu gäller.

Med stöd av vad jag sålunda anfört och med bifall till Kungl. Maj:ts proposition, nr 150, 1921 beträffande ett anslag av 11 miljoner kronor, som en första del av de i propositionen angivna 28 milj. för arbetslöshetens bekämpande, hemställes,

att riksdagen måtte beträffande lönerna vid Skogsallskapets statsarbeten uttala sig för den förändring som i denna motion framställts.

Stockholm den 22 mars 1921.

Edv. Johanson,
Stockholm.